

Inledande arbete med att utveckla ett nationellt kodverk för kontaktorsak

Rapport februari 2019

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

Artikelnummer	2019-2-9
Publicerad	www.Socialstyrelsen.se , februari 2019

Förord

I regleringsbrevet från december 2017 fick Socialstyrelsen uppdraget ”Landstingens handlingsplaner om patientmiljarden” (S2017/07302/RS). Uppdraget består av två delar och denna rapport står för den del som handlar om att Socialstyrelsen i samråd med landsting och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ska fortsätta arbetet med att kunna följa patientens väg genom vården genom exempelvis utveckling av process-id, och genom att inleda ett framtagande av ett nationellt och standardiserat kodverk för kontaktorsak. Denna rapport redovisar arbetet med att inleda ett framtagande av ett nationellt och standardiserat kodverk för kontaktorsak.

Rapporten riktar sig till regeringen, regionerna, verksamheter, patientföreträdare samt journalsystemsleverantörer.

Socialstyrelsen vill tacka de personer och organisationer som på olika sätt bidragit till arbetet. Rapporten har utarbetats av Sevim Barbasso Helmers, projektledare, Rikard Lövström, medicinskt sakkunnig och Päivi Piirainen, hälsoinformatiker. Enhetschef Anna Aldehag har varit ansvarig projektägare.

Olivia Wigzell

Generaldirektör

Innehåll

Förord	3
Inledning.....	7
Uppdraget	7
Bakgrund	7
Ett internationellt gångbart kodverk.....	9
Genomförande	10
Samverkan med externa parter	10
Principer för kodverket	11
Status och vägen framåt	13
Referenser	14
Bilaga 1. Projektorganisation	15
Bilaga 2. Definition eller beskrivning av begrepp och termer	17
Bilaga 3. Instanser med material för kontaktorsaker	20
Bilaga 4. Nationellt kodverk för kontaktorsak.....	21

Inledning

Uppdraget

I regleringsbrevet för 2018 (S2017/07302/RS) gav regeringen Socialstyrelsen uppdraget ”Landstingens handlingsplaner om patientmiljarden”. Uppdraget bestod av två delar, varav denna rapport står för den del som handlar om att följa patientens väg genom vården.

I det aktuella deluppdraget ska Socialstyrelsen i samråd med landsting och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) fortsätta arbetet med att kunna följa patientens väg genom vården genom att

- inleda ett framtagande av ett nationellt kodverk för kontaktorsak, och
- utveckla process-id eller motsvarande.

Denna rapport redovisar arbetet med att inleda ett framtagande av ett nationellt kodverk för kontaktorsak. Den andra delen av deluppdraget som handlar om att utveckla ett process-id eller motsvarande redovisas i en separat rapport som publiceras februari 2019¹.

Arbetet har skett i samråd med regioner samt med SKL. Under uppdraget har tre referensgruppsmöten ägt rum, där representanter för vissa regioner, E-hälsomyndigheten, Inera och SKL varit delaktiga. Hela projektorganisationen för uppdraget beskrivs i bilaga 1.

Bakgrund

Socialstyrelsens arbete med att kunna följa patientens väg genom vården har sedan 2012 bedrivits inom ramen för Socialstyrelsens tillgänglighetsuppdrag [1-3].

Resultat från tidigare uppdrag inom tillgänglighetsområdet visade att det finns behov av en lättillgänglig och välstrukturerad överblick över patientens olika vårdprocesser för att visa de olika händelserna i ett vårdförlopp över både landstingsgränser, vårdgivare och över tid [3]. Ett annat behov som lyfts fram är möjlighet att se urvalet av information baserat på det hälsotillstånd som är aktuellt för patienten vid en viss tidpunkt – till exempel gällande patientens diagnoser. Sammantaget förutsätter detta att det går att koppla samman information med olika händelser, såsom aktiviteter, tillstånd och/eller resurser i vårdprocessen samt följa upp dessa.

Ett nationellt kodverk för kontaktorsak har identifierats som en förutsättning för att knyta ihop patientens kontaktorsak till övriga vårdhändelser i en individanpassad vårdprocess [3-5]. *Vårdbegäran för egen räkning* innehåller information om kontaktorsak (se bilaga 2 för definitioner och beskrivning av begrepp och termer).

En förutsättning för att förstå vad som fick patienten eller dennes företrädare att söka vård, och att kunna följa upp vården på såväl individnivå

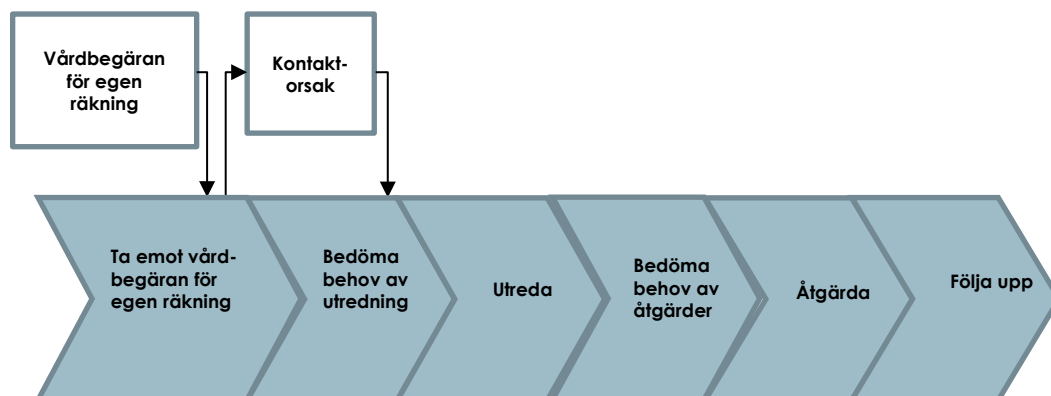
¹ Publiceras i en separat rapport februari 2019 (artikelnummer 2019-2-10): ”Att kunna följa patientens väg genom vården”.

som på gruppnivå, är att det finns ett standardiserat sätt att ange kontaktorsak i vårdinformationssystemet.

Enligt Socialstyrelsens nationella informationsstruktur (NI)² startar den individanpassade vårdprocessen med vårdbegäran för egen räkning (se figur 1) [6].

Figur 1. Nationell informationsstruktur för hälso- och sjukvård

Den generiska processmodellen i NI för hälso- och sjukvård innefattar hela processen från vårdbegäran för egen räkning till uppföljning. Vårdbegäran för egen räkning innehåller information om kontaktorsak som startar den individanpassade vårdprocessen.

Inom vården anges kontaktorsak främst i form av fritext. Idag finns det inget nationellt kodverk för kontaktorsak. Däremot har vissa verksamheter egna versioner av listor eller kodverk för kontaktorsak som de tagit fram i olika sammanhang och för olika syften. Dessa listor är i många fall långa och dessutom kan samma kontaktorsak uttryckas med olika begrepp, vilket försvårar jämförbarheten.

Socialstyrelsen har tidigare, inom tillgänglighetsområdet, genomfört en förstudie för att skapa en lägesbild av vilka kontaktorsaker som används i ett urval av regioner och verksamheter [3]. Resultatet visade att omfattningen av begrepp som används för att uttrycka kontaktorsak är stort och blandat med olika begrepp.

Vårdpersonal söker ofta efter information om patienten sökt vård tidigare för en viss kontaktorsak. Ett kodverk för kontaktorsak skapar en möjlighet att söka och filtrera på olika kontaktorsaker. Dessutom kan provsvar och andra statusfynd av relevans kopplas till aktuell kontaktorsak.

Genom att dokumentera just kontaktorsak på ett strukturerat och standardiserat sätt skapas en möjlighet för vårdpersonalen att knyta ihop patientens kontaktorsak till övriga vårdhändelser i patientens vårdkedja. Detta innebär att det går att:

- följa upp vad patienten söker för
- se vad detta leder till för diagnos
- följa vägen till ställd diagnos
- jämföra och följa upp hälso- och sjukvården för att bidra till verksamhetsutveckling på både lokal, regional och nationell nivå

² [Http://www.socialstyrelsen.se/nationellehalsa/nationellinformationsstruktur](http://www.socialstyrelsen.se/nationellehalsa/nationellinformationsstruktur).

- skapa fördjupad kunskap om olika sjukdomars symtom vid uppkomst, vilket i sin tur gör det lättare att koppla in relevant kunskapsstöd för respektive kontaktorsak
- skapa nya forskningsmöjligheter genom att exempelvis studera koppling mellan kontaktorsaker och diagnoser.

Ett internationellt gångbart kodverk

Socialstyrelsen tog år 2005 fram ett preliminärt förslag till klassifikation av kontaktorsaker (KKO)³ i InfoVU-projektet⁴ [7]. Klassifikationen har dock inte vidareutvecklats sedan dess.

Socialstyrelsens ansats är att ta fram ett kodverk för kontaktorsak som kan bli internationellt gångbart, maskintolkningsbart och som är kortfattat men precist och med enhetliga begrepp.

Samtidigt som arbetet underlättar till klassificering av kontaktorsaker bidrar det till internationella begrepp samt till ett kodverk som är maskintolkningsbart. Detta sker med hjälp av den internationella referensterminologin Snomed CT där Socialstyrelsen förvaltar och vidareutvecklar den svenska versionen⁵. Snomed CT är ett multihierarkiskt begreppssystem, vilket innebär att information i systemet kan aggregeras uppåt eller detaljeras nedåt och samtidigt breddas åt olika håll. Ytterligare styrkor med begreppssystemet är att det är flexibelt och anpassningsbart och har ett inbyggt regelverk.

Snomed CT möjliggör att kodverket kan utökas med nya begrepp som placeras på rätt ställe i hierarkin och får utpekade egenskaper, förses med lämplig term och synonymer samt granskas så att det inte finns några dubletter, risk för sammanblandning eller andra logiska krockar.

Socialstyrelsen använder Snomed CT vid framtagande av andra kodverk, såsom uppmärksamhetsinformation och nationell källa för ordinationsorsak [8, 9]. Myndigheten ger användarstöd till andra organisationer eller myndigheter som använder Snomed CT t.ex. Ineras kodverk för utbud⁶.

³ <https://www.socialstyrelsen.se/klassificeringochkoder/andrakodverk/kontaktorsakkko>.

⁴ InfoVU står för Informationsförsörjning och verksamhetsuppföljning. Arbetet har genomförts på uppdrag av regeringen och inom ramen för Nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården (prop.1999/2000:49, avsnitt 7.5.3).

⁵ <http://www.socialstyrelsen.se/nationellehalsa/snomed-ct>.

⁶ <https://www.inera.se/tjanster/utbudstjansten/mer-om-tjansten/#5c93db3a-7c33-469c-8591-20aee0a4883b>.

Genomförande

Avgränsningen i detta arbete har varit att fokusera på de kontaktorsaker som ingår i *vårdbegäran för egen räkning*⁷ [6]. Därmed omfattar inte detta arbete de kontaktorsaker som ingår i *vårdbegäran från tredje part*⁸.

Ytterligare en avgränsning har varit att inleda framtagande av ett generellt nationellt kodverk för kontaktorsak som går att använda vid förstagångskontakt inom öppenvården (det vill säga primärvårdens vårdcentraler, 1177, lättakuter och närakuter, akutmottagningar, digitala vårdgivare samt öppenspecialistmottagning utan remisskrav). Ambulansvården och 112 var inte inkluderade i denna målgrupp.

Under våren 2018 kompletterade Socialstyrelsen det material som använts i förstudien inom tillgänglighetsområdet med ytterligare material från framförallt instanser som anges i avgränsningen (se bilaga 3 för alla källor). Myndigheten har analyserat det insamlade materialet separat för att kartlägga likheter och olikheter i de olika källorna.

Som främsta utgångspunkt användes 1177:s rådgivningslista med kontaktorsaker då denna är både frekvent använd och når hela landet. Efter genomgången har materialet mappats till Snomed CT-begrepp. Detta har medfört att Snomed CT utökats med kontaktorsaker som inte tidigare funnits i begreppssystemet samt att synonymer lagts till.

Samverkan med externa parter

Socialstyrelsen skickade ett första resultat till följande instanser för synpunkter (Dnr 8011/2018-2):

- Samtliga instanser som delat med sig av sitt material⁹.
- Landsting och regioner som varit referensgrupp i tidigare process-id-projektet [3].
- SKL, Inera och E-hälsomyndigheten.
- Svenska Läkarsällskapet och Svensk förening för allmänmedicin (SFAM).
- Socialstyrelsens referensgrupp inom hälso- och sjukvård för gemensam informationsstruktur, vilken representeras av alla Sveriges landsting och regioner.

Följande instanser skickade in synpunkter:

- 1177 Rådgivningsstödet (Inera)
- Svenska Läkarsällskapet och SFAM
- Svensk förening för medicinsk informatik (SFMI)

⁷ Beskrivning eller kommentar enligt NI 2019:1: Vårdbegäran från patient eller företrädare för patient som initierar den individanpassade vårdprocessen. För mer information se bilaga 2 för definitioner och beskrivning av begrepp och termer.

⁸ Beskrivning eller kommentar enligt NI 2019:1: Vårdbegäran från annan part än patient, företrädare för patient eller hälso- och sjukvårdspersonal som initierar den individanpassade vårdprocessen. För mer information se bilaga 2 för definitioner och beskrivning av begrepp och termer.

⁹ Den digitala plattformen Doctrin missades i utskicket men kom i stället att ingå senare i arbetet i expertgruppen.

- 13 landsting och regioner: Örebro, Östergötland, Dalarna, Jönköping, Norrbotten, Värmland, Uppsala, Stockholm, Halland, Blekinge, Gävleborg, Skåne och Kronoberg.

Socialstyrelsen sammanställde de inkomna synpunkterna som genererade olika frågeställningar (Dnr 8011/2018-2). Myndigheten bearbetade dessa frågeställningar i en expertgrupp (se bilaga 1 för expertgruppens sammansättning).

Det fanns positiva kommentarer som att det är ett relevant och bra initiativ att ta fram ett nationellt kodverk för kontaktorsak. En instans svarade att kodverket gjorde så att det gick att hitta rätt i den tidigare interna kodverkslistan med fler än 2 000 kontaktorsaker.

Samtidigt fanns det funderingar på vad syftet var med kodverket samt hur det är tänkt med dess täckningsmöjligheter och innehåll, till exempel hur kodverket ska förhålla sig till diagnoser eller diagnoskoder, årskontroller, nybesök, återbesök, medicinska åtgärder, administrativa åtgärder, synonymer och konjunktioner.

Det framkom även förslag till fler kontaktorsaker att lägga till i kodverket samt ändringsförslag för vissa kontaktorsaker. Andra idéer var att göra användarfall för att lättare förstå nyttan samt att för varje kontaktorsak göra en tydlig beskrivning av dess användning.

Övriga kommentarer handlade om implementeringsfrågor, såsom för vilken typ av vårdkontakter som kontaktorsak ska registreras, frågor om när och vem som ska registrera samt möjligheten att registrera fler än en kontaktorsak.

Utifrån förslag och resonemang som fördes vid expertgruppens möten har Socialstyrelsen reviderat det första resultatet. En del nya kontaktorsaksbegrepp har tillkommit, medan andra har ändrats eller tagits bort. Alla synpunkter har inte hanterats utan kommer att tas med i det fortsatta arbetet som föreslås i nästa kapitel.

Principer för kodverket

I kommande avsnitt beskrivs det resonemang som legat bakom några principer som föreslagits av expertgruppen för arbetet med kodverket.

Utgång från symtom och tecken

Den princip som arbetet utgått från är att exkludera diagnoser som kontaktorsak, dvs. tillstånd som är fastställda av hälso- och sjukvården utifrån kunskap och evidens.

En patient med en kronisk sjukdom kan ha den under decennier. När denna patient kontaktar vården tillför det mer kunskap – både för vården och för patienten – att förstå sig på det symtom som genererat behovet än att veta vilken kronisk sjukdom det är. Det är vetenskapen om symtomet som kommer att leda till ökad kunskap om sjukdomen och dess karaktär.

Kontaktorsaksurvalet har begränsats till den orsak som patienten, eller dennes företrädare, anger vid vårdbegäran för egen räkning såsom oro, symtom, uppfattning av tecken, farhåga eller behov. Exempel på tecken som

delvis kan uppfattas som diagnos, men som ändå behållits utifrån patientperspektivet är:

- **Springmask:** Ett tecken som patienten själv kan upptäcka, som maskar kring anus eller i avföringen. Det är inte alltid så att man har ett symptom som exempelvis klåda.
- **Akne:** Patienten upplever att kontaktorsaken är akne, men en del kommer att vara fel. Detta tillstånd påverkar risk för depression hos yngre och är oftast rätt tolkat av patienten. Tillståndet är praktiskt tillämpligt som orsaksangivelse – normalt sett ska man inte ha akne. För patienten är akne en symtombeskrivning. Detta tillstånd har möjlighet till egenvård.
- **Huvudlöss:** Är också tecken som patienten själv kan se eller uppfatta.

Administrativa åtgärder och kontroller

Primärvården särskiljer inte på nybesök eller återbesök när en kontaktorsak anges. Det generella kodverket ska därför även kunna användas vid återbesök. Av den anledningen inkluderas exempelvis

- **uppföljning**¹⁰
- **olika administrativa åtgärder**, såsom förnya recept för läkemedel, förnya recept för hjälpmedel, svar på undersökning och rådgivning om vaccination
- **önskemål om medicinsk åtgärd** såsom avlägsna stygn, vid såromläggning och borttagning av kateter
- **blodtrycksmätning.**

Det är dock värdefullt att vid kontaktorsak även ange den av hälso- och sjukvården angivna diagnosen som uppföljningen gäller för. En kontaktorsak som berör en administrativ åtgärd leder inte alltid till att patienten kommer på besök, men åtgärden leder till en journalanteckning. Den administrativa åtgärden utförs av vårdpersonalen – oftast i samband med eller efter kontakt med patient.

---

¹⁰ Begreppet ”uppföljning” föreslogs istället för ”kontroll” eftersom detta ansågs lyfta fram patientperspektivet bättre.

Status och vägen framåt

Socialstyrelsen har inlett ett framtagande av ett generellt nationellt kodverk för kontaktorsak för att kunna användas vid det första besöket i öppenvård vid *vårdbegäran för egen räkning*. För närvarande består kodverket av 211 kontaktorsaksbegrepp (se bilaga 4). Snomed-CT urvalet är under bearbetning.

Myndigheten behöver fortsätta arbetet med det generella kodverket för kontaktorsak för att färdigställa kodverket, så att det kan användas i form av ett urval ur Snomed CT som hälso- och sjukvården kan använda sig av i vårdinformationssystemen. Arbetet kommer främst att innebära en komplettering av kodverket i samarbete med centrala aktörer innan en remissomgång kan utföras tidigast under hösten 2019. Dessa kompletteringar inkluderar följande delar:

- Beskrivning av kontaktorsaksbegreppen, dvs. vad för innehåll de ska inkludera. Detta för att öka möjligheterna att begreppet vid tillämpning tolkas och används på samma sätt.
- Vid synpunktsrundan framkom kommentarer kring implementering av kodverket som handlade om att kunna ange flera kontaktorsaker eller att ange en kombination av orsak och diagnos. Dessa frågeställningar och andra såsom sökfunktioner blir viktiga att utreda i en testimplementering av det framtagna kodverket i journalsystemen, men även med hjälp av regioner, verksamheter, 1177 och digitala vårdgivare.

I samband med synpunktsrundan av kodverksarbetet framkom även önskemål om kodverk för de medicinska specialiteterna. En tanke med de generella kontaktorsaksbegreppen i detta kodverk är att dessa framöver ska kunna delas in i specialitetsspecifika kontaktorsaker. Detta innebär därför att mer detaljerade kontaktorsaker kan bli nödvändiga att ta fram inom olika medicinska specialiteter.

Det finns andra aspekter som behöver beaktas och som kan komma att påverka kodverksarbetet. Exempelvis handlar det om hur orsak för *vårdbegäran från tredje part* ska hanteras framöver. I samband med synpunktsrundan av kodverksarbetet framkom önskemål om kodverk för *besöksorsak* och hur detta ska hanteras återstår.

Dessutom finns intresse hos det nationella programområdet för akutvård att samarbeta med Socialstyrelsen. Detta för att det framtagna kodverket ska kunna komma till nytta för området akutvård vilket inkluderar även ambulanssjukvård och 112. Eventuellt kan Primärvårdsrådet också komma att bli kopplad till kodverksarbetet.

Referenser

1. Patientens väg genom vården: system för uppföljning av väntetider i vården : rapport december 2013. Stockholm: Socialstyrelsen; 2013.
2. Uppföljning av hälso- och sjukvårdens tillgänglighet: slutrapport mars 2016. Stockholm: Socialstyrelsen; 2016.
3. Uppföljning av hälso- och sjukvårdens tillgänglighet : Slutrapport mars 2018. Stockholm: Socialstyrelsen; 2018.
4. Hälsoärende och process-id : förutsättningar för en sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation kring individanpassade processer. Stockholm: Socialstyrelsen; 2015.
5. Hälsoärende – förutsättningen för ett process-id inom hälso- och sjukvården: Delrapport. Stockholm: Socialstyrelsen; 2013.
6. Nationell Informationsstruktur 2019:1 Stockholm: Socialstyrelsen; 2018 [updated 2018-11-30.
7. Utveckling av klassifikationer för verksamhetsuppföljning: Rapport från InfoVU-projektets kunskapsnätverk för klassifikationer. Stockholm: Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting.; 2005.
8. Informationsspecifikation för uppmärksamhetsinformation 2017:Version 2.0. Stockholm: Socialstyrelsen; 2017.
9. Utveckling av en nationell källa för ordinationsorsak: Rapport 2018. Stockholm: Socialstyrelsen; 2018.

Bilaga 1. Projektorganisation

Projektgrupp

- Sevim Barbasso Helmers, projektledare, utredare, med.dr., Socialstyrelsen
- Päivi Susanna Piirainen, hälsoinformatiker, Socialstyrelsen
- Rikard Löfvström, medicinsk sakkunnig, Socialstyrelsen
- Kristofer Johansson, hälsoinformatiker, Socialstyrelsen
- Stefano Testi, terminolog, konsult, MedMod IT Solutions AB

Projektägare

- Martin Sparr, enhetschef, utvärdering och analys, systemanalys, Socialstyrelsen (tom 7 september 2018)
- Björn Nilsson, enhetschef, utvärdering och analys, systemanalys, Socialstyrelsen (from 10 september 2018)
- Anna Aldehag, enhetschef, kunskapsstyrning för socialtjänsten, informationsstruktur och e-hälsa, Socialstyrelsen

Styrgrupp för uppdraget

- Sevim Barbasso Helmers, projektledare för uppdraget, utvärdering och analys, systemanalys, Socialstyrelsen
- Anna Aldehag, enhetschef, kunskapsstyrning för socialtjänsten, informationsstruktur och e-hälsa, Socialstyrelsen
- Björn Nilsson, enhetschef, utvärdering och analys, systemanalys, Socialstyrelsen (from 10 september 2018)
- Martin Sparr, enhetschef, utvärdering och analys, systemanalys, Socialstyrelsen (tom 7 september 2018)
- Lars Grönvik, enhetschef, statistik och jämförelser, statistik 1, Socialstyrelsen
- Lars Söderdahl, enhetschef, statistik och jämförelser, klassifikationer och terminologi, Socialstyrelsen
- Bitte Bråstad, enhetschef, regler och behörighet, hälso- och sjukvårdsjuridik, Socialstyrelsen
- Lars-Torsten Larsson, avdelningschef, kunskapsstyrning för hälso- och sjukvården

Referensgrupp

- **Region Stockholm:** Christian Francke, Elisabeth Blomstedt
- **Region Skåne:** Åsa Berling, Helene Broberg, Erik Tainio-Lagusson
- **Region Kronoberg:** Irene Kapteijn, Thomas Frisk, Thomas Aronsson
- **Region Halland:** Carina Werner, Göran Lindh
- **Sveriges Kommuner och Landsting (SKL):** Harald Grönqvist
- **Inera:** Jenny Juremalm
- **E-hälsomyndigheten:** Maria Wanrud, Rodabe Alavi

Expertgrupp

- Socialstyrelsen: Sevim Barbasso Helmers, projektledare; Rikard Lövström, specialistläkare i allmänmedicin och Päivi Piirainen, hälsoinformatiker.
- SKL samt för förankring med Nationellt Kliniskt Kunskapsstöd (NKK): Harald Grönqvist.
- 1177 Vårdguiden och Rådgivningsstöd: Kerstin Hörnsten, medicinsk sakkunnig och Emma Frid, sjuksköterska.
- Digitala vårdgivare: Anna-Karin Bohamy Edstedt, specialistläkare i barn- och ungdomsmedicin.
- Alexander Hedman, specialistläkare i allmänmedicin, tjänstgörande inom vårdcentral.
- Bruno Ziegler, specialistläkare i medicin, medicinsk sakkunnig inom akutverksamhet, tjänstgörande inom akutklinik.
- Även Svensk förening för allmänmedicin (SFAM) och pensionärsorganisationen (PRO) blev tillfrågade om representanter, men kunde inte få fram någon representant inom den period som ärendet gällde. Dessa kommer dock att vara aktuella aktörer även för en framtida remissomgång.

Övrigt

- Hearing för Socialstyrelsens referensgrupp för gemensam informationsstruktur (<http://www.socialstyrelsen.se/nationellehalsa/referensgrupperfor-gemensam-informationsstruktur>)

Bilaga 2. Definition eller beskrivning av begrepp och termer

Definition eller beskrivning av begrepp och termer

Begrepp/term	Definition enligt Socialstyrelsens termbank ¹¹	Beskrivning eller kommentar enligt NI (2019.1) ¹²
Besöksorsak	Orsak som hälso- och sjukvårdspersonal anger för patients öppenvårdsbesök	-
Diagnos	Bestämning och benämning av sjukdom, skada, störning eller förändring i kroppsfunction	-
Företrädare	-	Person som är utsedd att företräda en enskild i rättsliga frågor eller i vissa fall även på annat sätt än rättsligt sörja för den enskilde. Det kan innebära att se till att den enskilde får den vård som han eller hon behöver. I vissa fall leder företrädarskapet till att den enskildes rättshandlingsförmåga kan begränsas. Exempel på företrädare som särskilt pekas ut som personer som det i tillämpliga fall ska dokumenteras om är god man ¹³ , förvaltare ¹⁴ och vårdnadshavare ¹⁵ . En förmyndare är också en typ av företrädare, men pekas inte särskilt ut som person som det ska dokumenteras om.
Kontaktersak	Orsak till vårdkontakt som patient eller företrädare för patient anger	Orsak till vårdbegäran för egen räkning som patient eller företrädare för patient anger Begreppet kan komma att ses över i termbanken.

¹¹ [Http://termbank.socialstyrelsen.se/](http://termbank.socialstyrelsen.se/)

¹² Nationell Informationsstruktur 2019:1 Stockholm: Socialstyrelsen; 2018 (updated 2018-11-30).
[Http://www.socialstyrelsen.se/nationellehalsa/nationellinformationsstruktur](http://www.socialstyrelsen.se/nationellehalsa/nationellinformationsstruktur).

¹³ En god man är enligt termbanken 'person som är utsedd att företräda en viss person som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person utan att dennes rättshandlingsförmåga begränsas' och har anmärkningen: 'God man och förvaltare utses av allmän domstol eller överförmyndare.'

¹⁴ En förvaltare är enligt termbanken 'person som är utsedd att företräda en viss person som är ur stånd att vårda sig själv eller sin egendom och där dennes rättshandlingsförmåga är begränsad' och har anmärkningen: 'God man och förvaltare utses av allmän domstol eller överförmyndare.'

¹⁵ En vårdnadshavare är enligt termbanken 'förälder eller av domstol särskilt utsedd person som har att utöva vårdnaden om ett barn' och har anmärkningen: 'Rätten att företräda barnet i ekonomiska frågor och att förvalta dess tillgångar hör inte till vårdnaden utan till förmynderskapet. En vårdnadshavare är dock vanligen också förmyndare för barnet.'

Begrepp/term	Definition enligt Socialstyrelsens termbank ¹¹	Beskrivning eller kommentar enligt NI (2019.1) ¹²
Process	Med process menas en serie aktiviteter som främjar ett bestämt ändamål eller ett avsett resultat ¹⁶ .	-
Individanpassad vårdprocess	Vårdprocess som är anpassad för en enskild patient ¹⁷ <i>Anmärkning:</i> En individanpassad vårdprocess kan baseras på en eller flera standardiserade vårdprocesser i kombination som används för en specifik patient i syfte att förebygga, identifiera, utreda och behandla ett eller flera hälsoproblem eller hälsotillstånd. En individanpassad vårdprocess kan omfatta ett eller flera vårdåtaganden.	Den individanpassade vårdprocessen startas av en vårdbegäran för egen räkning eller från tredje part.
Vårdbegäran	Begäran om erhållande av hälso- och sjukvård <i>Anmärkning:</i> Vårdbegäran kan göras för egen eller annans räkning. Exempel: tidsbeställning, akut öppenvårdsbesök, remiss.	-
Vårdbegäran för egen räkning	-	Vårdbegäran från patient eller företrädare för patient som initierar den individanpassade vårdprocessen. Det finns en speciell typ av vårdbegäran för egen räkning som gäller att patienten vänder sig till specialistvården utan att gå via primärvården. Detta har vardagligt olika benämningar, till exempel "egen vårdbegäran" eller "egenremiss". Sådana benämningar bör undvikas i fackspråket.
Vårdbegäran från tredje part	-	<i>Beskrivning eller kommentar enligt NI:</i> Vårdbegäran från annan part än patient, företrädare för patient eller hälso- och sjukvårdspersonal som initierar den individanpassade vårdprocessen. Exempel är vårdbegäran framställd av förvaltningsrätt, socialnämnd enligt LVM eller LVU, Polisen enligt lagen om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB), men även samtal till 112 från annan person än patient eller företrädare för patient. Ytterligare exempel är överföring från rättspsykiatrisk vård enligt LRV till vård

¹⁶ Definitionen beskrivs även i: Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:40) om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården: "Med process menas en serie aktiviteter som främjar ett bestämt ändamål eller ett avsett resultat".

¹⁷ Definitionen beskrivs även i: Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:40) om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården: "Med individanpassad vårdprocess menas en vårdprocess som är anpassad för en enskild patient."

Begrepp/term	Definition enligt Socialstyrelsens termbank ¹¹	Beskrivning eller kommentar enligt NI (2019.1) ¹²
		enligt 14 § LPT. Även hälso- och sjukvården kan i undantagsfall ses som tredje part och initiera den individanpassade vårdprocessen genom att t.ex. vårda en medvetlös person där ingen formell vårdbegäran har framställts.
Vårdprocess	Process avseende hälso- och sjukvård som hanterar ett eller flera relaterade hälsoproblem eller hälsotillstånd i syfte att främja ett avsett resultat¹⁸. <i>Anmärkning:</i> En vårdprocess syftar till att möta det behov patienter har i kontakten med hälso- och sjukvården. Diabetes, depression och ryggsmärtor är exempel på hälsoproblem. En vårdprocess kan omfatta ett eller flera relaterade hälsoproblem, som t.ex. diabetes och bensår. Hälsotillstånd kan även initiera en vårdprocess som t.ex. screeningverksamhet, mödravård och annan förebyggande hälso- och sjukvård som t.ex. vaccinationsprogram inom barnhälsovården. Vårdgivaren ansvarar för att beskriva sina processer som en del av verksamhetens kvalitetsarbete.	-

¹⁸ Definitionen beskrivs även i: Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:40) om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården: ”Med vårdprocess menas en process avseende hälso- och sjukvård som hanterar ett eller flera relaterade hälsoproblem eller hälsotillstånd i syfte att främja ett avsett resultat.”

Bilaga 3. Instanser med material för kontaktorsaker

De instanser som Socialstyrelsen tagit del av kontaktorsaker från.

Instans	Beskrivning
Preliminärt förslag till Klassifikation av kontaktorsaker (KKO)	Preliminärt förslag till KKO som Socialstyrelsen tog fram år 2005 i InfoVU-projektet. Den preliminära klassifikationen består av 260-tal kontaktorsaker som är indelade i kapitel efter en anatomisk och funktionell indelning av människan som varelse.
1177 Rådgivningstödet ¹⁹	Rådgivningstödet webb består av ett beslutsstödsystem baserat på cirka 180 kvalitetssäkrade sökorsaker. Systemet är ett stöd för att legitimerad vårdpersonal ska kunna hänvisa patienter till rätt vårdform och mottagning.
Doctrin ²⁰	Doctrin är ett svenskt företag som utvecklar beslutsstöd och kommunikationsverktyg för vårdgivare. De har idag en egen lista med 162 kontaktorsaker.
International Classification of Primary Care (ICPC-2) ²¹	Internationell klassifikation av kontakt- och besöksorsaker inom primärvården. ICPC-2 består av 725 kontakt- och besöksorsaker.
Region Uppsala ²²	Lista med 1 080 kontaktorsaker från journalsystem och patientadministrativt system.
Region Västmanland ²²	Lista med 1 100 kontakt- och besöksorsaker från primär- och specialiserade vården.
Medibas ²³	Kunskapsstöd för hälso- och sjukvård. Lista med 550 kontaktorsaker.
Nationellt kliniskt kunskapsstöd (NKK) ²⁴	Sveriges kommuner och landstings (SKLs) kunskapsdatabas inriktad mot primärvården. Lista med cirka 650 kontaktorsaker och symtombeskrivningar.
Region Norrbotten ²²	Lista med 2 080 angivna kontaktorsaker från år 2016.
Region Jönköpings län ²²²	RETT : Rapid Emergency, Triage and Treatment. Ett system för att utföra triage inom akutsjukvård. I den version som används inom Region Jönköpings län återfinns 168 sökorsaker till akutsjukvård.
Akutmottagningar ²²	Material från ett tidigare arbete på Socialstyrelsen där kontakt/besöksorsaker indelats i 40 övergripande grupper. Akutmottagningarna var Malmö, Lund, Örebro, Varberg och Växjö.
Västra Götalands region (VGR)	Lista med cirka 2 000 kontaktorsaker från VGRs sjukhus.

¹⁹ <https://www.1177.se/Stockholm/Om-1177/rgs-webb/>. Från februari 2018.

²⁰ <http://www.doctrin.se>. Från februari 2018.

²¹ <https://www.ehelse.no/icpc-2e-english-version>.

²² Material som användes vid förstudien inom tillgänglighetsområdet [3].

²³ <https://www.medibas.se/>. Från februari 2018.

²⁴ <https://beta.nationelltklinisktkunskapsstod.se/>. Från februari 2018.

Bilaga 4. Nationellt kodverk för kontaktorsak

Generellt nationellt kodverk för kontaktorsak som är preliminärt och behöver färdigställas enligt förslagen i kapitlet om "status och vägen framåt".

Fet text visar på första kontaktorsaken med den startbokstaven.

Källa: Socialstyrelsen.

Kontaktorsak	Kontaktorsak	Kontaktorsak
Administrativ åtgärd	Bröstkorgsskada	Fästingbett
Akne	Bröstkörtelbesvär	Författningsstyrd kontakt
Allergi	Bröstsmärta	Förgiftning
Allmän medicinsk information	Buksmärta	Förkylning eller influensa
Amningssvårighet	Bäckenbesvär	Förlamning
Andningsbesvär	Bäckenskada	Förnya recept - läkemedel
Ansiktsbesvär	Böld	Förnya recept - hjälpmedel
Ansiktsskada	Diarré	Förstoppning
Ansiktssmärta	Djurbett	Förvirring
Armbesvär	Drogproblem	Förändrad urinmängd
Armskada	Dykrelaterat besvär	Gasbesvär
Avföringsförändring	Effekter av värme eller ljus eller båda	Generell smärta
Axelbesvär	Eksem	Gipsrelaterat besvär
Axelskada	Elskada	Graviditet
Benbesvär	Erektionsrelaterade problem	Graviditetsbesvär
Benskada	Feber	Halsbränna
Bensvullnad	Fingerbesvär	Halsont
Besvär efter abort	fingerskada	Halsskada
Besvär efter tandbehandling	Fjärsingstick	Handbesvär
Bihålebesvär	Flytning från urinröret	Handledsbesvär
Blodig avföring	Flytning från underlivet	Handledsskada
Blodig upphostning	Flytning	Handskada
Blodtrycksmätning	Fotbesvär eller fotledsbesvär	Heshet
Blåsa eller sår i eller runt munnen	Fotskada eller fotledsskada	Hicka
Blåsa eller sår på huden	Främmande kropp i luftvägarna	Hjärtklappning
Blödning från underlivet	Främmande kropp i matstrupe eller mage	Hosta
Blödning under graviditet	Främmande kropp i ändtarmen	Hudbesvär
Bränd av manet	Främmande kropp i öra	Hudförändring
Brännskada	Frätskada	Hudutslag
Bröstkorgsbesvär		Hundbett
		Huvudlöss
		Huvudskada

Kontaktersak	Kontaktersak	Kontaktersak
Huvudvärk	Nagelskada	Sårinfektion
Håravfall	Nedsatt aptit	Sårskada
Hårbottenbesvär	Nedsatt känsel	Sömnbesvär
Höftbesvär	Nedstämdhet	Tandbesvär
Höftskada	Näsblödning	Tandköttproblem
Hög puls	Nässelutslag	Tandskada
Högt blodsocker	Nästäppa	Tatueringsrelaterat besvär
Högt blodtryck	Oregelbunden puls	Tillväxtproblem
Hörsel förändring	Ormbett	Tobaksberoende
Illamående	Oro för sjukdom	Trötthet
Insektsbett	Piercingrelaterat besvär	Underlivsbesvär
Intyg	Plötslig talförlust	Undervikt
Kattbett	Plötsligt känselbortfall	Uppfödningproblem
Klimakteriebesvär	Plötslig svaghet	Uppföljning
Klåda	Plötslig synförlust	Urinbesvär
Knäbesvär	Postoperativ blödning från underlivet	Urinvägsbesvär
knäskada	Postoperativt besvär	Utebliven mens
Knöl	Problem efter förlösningen	Utsatt för våld
Knöl i bröstet	Problem med alkohol	Vanföreställningar
Kontaktlinsrelaterat besvär	Problem med kvinnligt könsorgan	Viktnedgång
Krampanfall	Psykiska problem	Viktuppgång
Krisreaktion	Ryggbesvär	Yrsel
Kräkning	Ryggskada	Åksjuka
Käkbefvär	Rådgivning om vaccination	Ångest
Ledbesvär eller muskelbesvär	Röda ögon	Ändarmsbesvär eller analbesvär
Ljumskebesvär	Själv mordstankar	Ätstörning
Ljumskekada	Självskadebeteende	Ögonbesvär
Luftvägsbesvär	Skakningar	Ögonlocksbesvär
Lukt förändring	Skrik hos små barn	Ökad behåring
Låg kroppstemperatur	Smakförändring	Ökad törst
Låg puls	Snuva	Önskar förskjuta mens
Lågt blodsocker	Social omständighet	Önskemål om abort
Lågt blodtryck	Springmask	Önskemål om hälsoundersökning
Menstruationsrubbing	Stickningar och myrkrypningar	Önskemål om medicinsk åtgärd
Migrän	Stressymtom	Öronbesvär
Minnesstörning	Svar på undersökning	Öronskada
Munhålebesvär	Svettningar	Övervikt
Munskada	Svimning	
Människobett	Svullen lymfknuta	
Nackbesvär	Svältningsbesvär	
Nackskada	Synförändring	
Nagelbesvär		

